

Ferenczy Noémi (1890-1957)

Öntöző nő, 1934.

Akvarell, papír, 99x99 cm
Jelzés nélkül

Kiálltva:

- Kép alapján szőtt *Öntöző* című gobelin, a Nemzeti Szalon Tizenhét Magyar Művész című kiállításán, 1934.
- Fränkel Szalon Ferenczy Noémi gyűjteményes kiállítás, 1937.

Proveniencia:

- egyik növendékének gyűjteménye

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

Műfaji újítás

Ferenczy Noémi sohasem részesült hivatalos művészképzésben, iskoláit a nagybányai közeg, a családi háttér és Európa múzeumi jelentették; ezek révén vált a kor falkárpit-művészetének egyik legjelentősebb alakjává, a műfaj megújítójává. Alkotásainak egysége annak köszönhető, hogy maga tervezte, és maga is szötte őket, szakítva az addigi hagyományokkal. A szövés technikai elemeit 1911-ben Párizsban, a Manufacture des Gobelins egyik textilmunkásától tanulta el, de már az oktatás elején bevezetett két olyan újítást, amelyek a gobelin műfaján belül nagyobb művészi szabadságot tettek lehetővé. Első terve megvalósítására így emlékszik: „*Öreg szövőmesterem fejszoválvá nézte, hogy én nem vízszintes sorokban haladok végig a szövéssel, hanem egy-egy madarat egészen befejeztem, s egy-egy falevelet egészen megszóttam a vetélőfácskákkal és így tetszés szerint és rendszertelenül foglalkozhatam egy-egy részlettel.*”

Tervezés

Kárpitjait a későbbiekben mindig számtalan vázlat előzte meg, majd jött egy következő állomás, amikor a már kialakult kompozícióra pauszpapírt helyezett és a színeket az azon átsejtlő rajz alapján kísérletezte ki. Ezek az akvarellek ma már éppúgy önálló művekként léteznek, mint a „*nagy tervként*” emlegetett, a szövés előtti utolsó fázist jelentő kartonok, amelyek méretükben már azonosak a végleges, szövött változattal. „*Az eredeti nagyságú - illetve a leendő gobelin méretének megfelelő - terv már szárazabb, inkább rajzbeli pontosítású - végleg megrajzolja a kicsinek. Sok vázlatosságot kell majd kiküszöbölnie; ahol valami tárgyi ábrázolás szép, de nem világos, ott rajzban, nagyban most már el kell dönteni, milyen legyen majd a gobelinen. A ritmusán nem szabad változtatni, mert az a kicsin - ahol a szenvedély vitte a dolgot - okvetlenül helyes. Meg kell rajzolni úgy, hogy helyes legyen, anélkül, hogy az elrendezés megszenvedje. A nagy tervnél a sok ábrázolás elkerülhetetlen, a körvonalai pontosak kell, hogy legyenek, hiszen a rajzot majd átviszem a gobelinre*” - írja naplójában.

A megvalósult gobelin

A Tér és forma 1940-es évfolyamának 2. száma közöl egy fotót egy „*Vidéki úri ház*” könyvtárszobájáról, ahol a falon Ferenczy Noémi öntöző alakot ábrázoló textilje látható. A megvalósult gobelin lappang, így csak a fotó alapján teljes biztonsággal nem dönthető el, hogy a mostani aukción szereplő „*Nagy terv*” került-e a láncfonalra, vagy a karton nagyobb (139x132,2 cm-es), az MNG 1978-as Ferenczy Noémi emlékkiállításán szereplő változata. A fotó alapján kikövetkeztethető lépték szerint inkább az aukción most szereplő kisebb változatot szötte meg a művész. Ferenczy Noémiről 1933-ban jelent meg Tolnai Károly monográfiája, aminek következtében valószínűleg megnőtt az érdeklődés művei iránt.

Az *Öntöző* című gobelin 1934-ben már szerepelt a Nemzeti Szalon Tizenhét magyar művész című kiállításán, majd 1937-ben Ferenczy Noémi Fränkel Szalon-beli gyűjteményes kiállításán ez volt a második legdrágább munka (2300 pengő).

1940-ben újra láthatta a közönség az Új magyar otthonok-kiállításon - erről tudósít a már említett Tér és forma cikk. Bizonyára nem véletlen, hogy a művet a kiállítás rendezői egy elképzelt „*vidéki úri ház*” könyvtárszobájában helyezték el: a felvilágosodás óta az értelmes lét, a szellem épülését szolgáló tevékenységek legfőbb metaforája a „*Kertek művelése*”.

Topor Tünde

